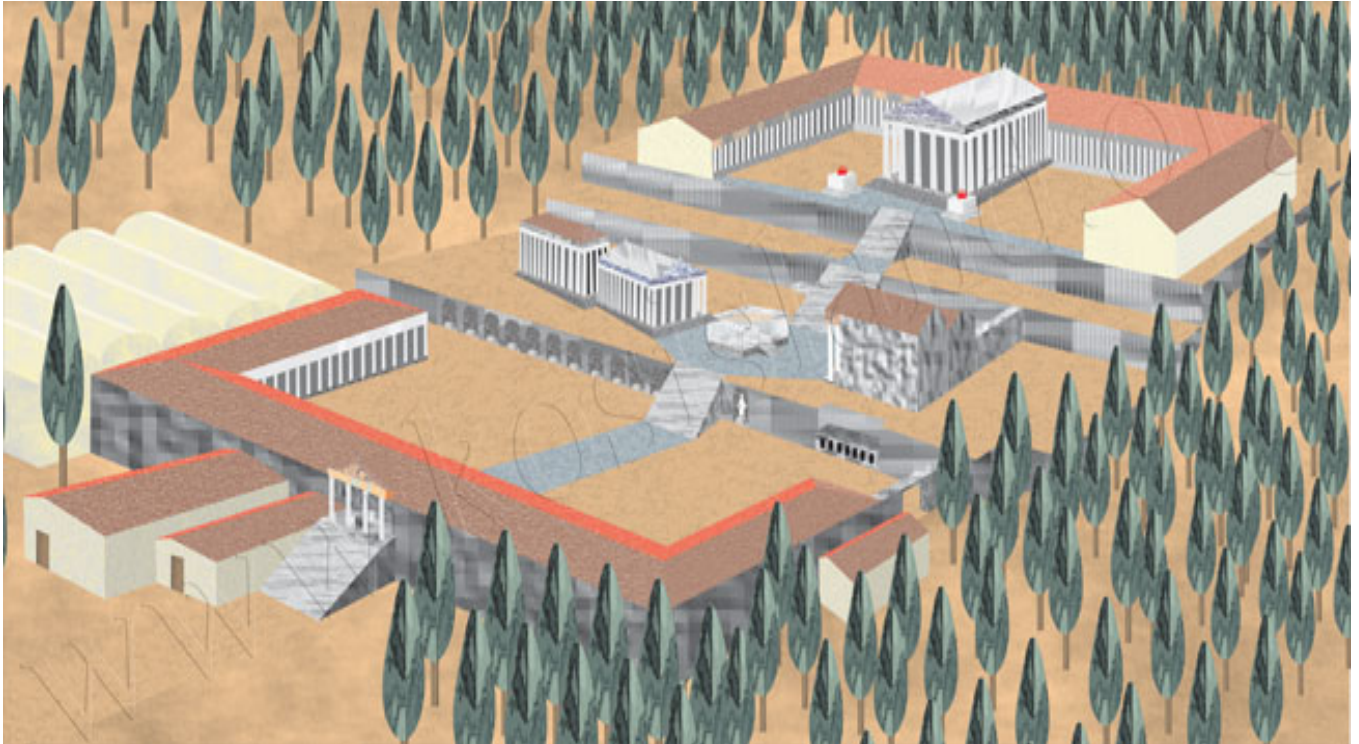

Τουριστικός οδηγός για το Ασκληπιείο της Κω

Στα πλαίσια του εκπαιδευτικού προγράμματος "διάπολις" (δράση 9.5 επισκέψεις σε μουσεία)

Αναπαράσταση του Ασκληπιείου της Κω κατά την ελληνιστική εποχή

Το Ασκληπιείο της Κω σήμερα

Γενικές πληροφορίες

Είναι γνωστό ότι κατά την αρχαιότητα η ιατρική δεοντολογία υποχρέωνε τον ιατρό να μην ασχολείται με όσους είχαν νικηθεί από την αρρώστια τους. Μοναδική ελπίδα των ασθενών, στους οποίους η ιατρική δεν μπορούσε να προσφέρει καμία βοήθεια, ήταν ο φιλόανθρωπος Ασκληπιός.

Ο Ασκληπιός (μάλλον θεσσαλικής καταγωγής), σύμφωνα με το μύθο, ήταν ο γιος του θεού Απόλλωνα και μιας θνητής, της Κορωνίδας. Ο θεός του Φωτός αποφάσισε να σκοτώσει την αγαπημένη του με τη βοήθεια της Αρτέμιδος, όταν έμαθε ότι εκείνη επρόκειτο να παντρευτεί ένα θνητό. Φρόντισε ωστόσο να διασώσει το αγέννητο μωρό τους και ανέθεσε την ανατροφή του στο Χείρωνα. Κοντά στο σοφό κένταυρο, ο Ασκληπιός έμαθε να γιατρεύει κάθε ανθρώπινη ασθένεια και πληγή. Ήταν τόσες οι ικανότητές του ώστε κατάφερε να αναστήσει και νεκρούς. Όμως αυτό αποτέλεσε ύβρη προς τους θεούς, με συνέπεια ο Δίας να τον κάψει με τον κεραυνό του.

Οι ιεροί χώροι που λατρεύονταν ο Ασκληπιός και η οικογένειά του, ονομάζονταν Ασκληπιεία, που έγιναν πόλος έλξης πιστών οι οποίοι επιθυμούσαν να ευχαριστήσουν το θεό που ήταν υγιείς! Δεν ήταν νοσοκομεία ή θεραπευτήρια, αλλά θρησκευτικά ιδρύματα, όπου οι ασθενείς θεραπεύονταν με θαυματουργικό τρόπο με τη δύναμη του Ασκληπιού.

Σημαντικός ιατρός του 5^{ου} αι. π.Χ. ήταν ο Ιπποκράτης, που γεννήθηκε στην Κω. Όσον αφορά τη σχέση του με το Ασκληπιείο είναι βέβαιο ότι εκείνος έδρασε πολύ νωρίτερα από την ίδρυση του ιερού στη συγκεκριμένη θέση, ενώ δεν αποκλείεται η περίπτωση να τιμούσε και ο ίδιος το θεό της τέχνης του!

Το Ασκληπιείο αποκαλύφθηκε από το Γερμανό αρχαιολόγο Rudolf Herzog στις αρχές του 20ού αιώνα έπειτα από υπόδειξη του Κώου ιστοριοδίφη Ιακώβου Ζαρράφη. Τις ανασκαφές από το ιερό συνέχισαν αργότερα Γερμανοί και Ιταλοί αρχαιολόγοι.

Ο χώρος του Ασκληπιείου είναι διαμορφωμένος σε τρία συνεχόμενα άνδηρα, που συνδέονται μεταξύ τους με μνημειακές επιβλητικές κλίμακες.

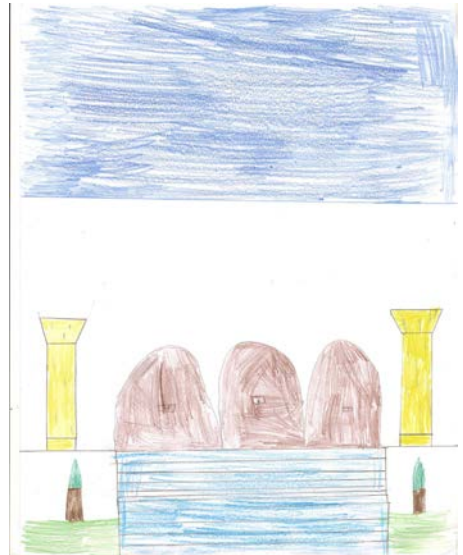

1ο Άνδρηρο

Το Ασκληπιείο δημιουργήθηκε το 300-250 π.Χ. Στην πρώτη φάση θα δείτε τις **σκάλες** που οδηγούν στο 1ο Άνδρηρο. Τα σκαλιά είναι 23, με 13,20μ. μήκος, 40εκ. πλάτος και 18εκ. ύψος το καθένα. Μόλις ανεβείτε τα σκαλιά θα συναντήσετε το τετράστυλο Πρόπυλο (πριν από την πύλη) το οποίο οδηγεί στο κατώτερο άνδρηρο.

Σκάλες

πρόπυλο (απ' τη ματιά των παιδιών)

Όταν περάσετε το Πρόπυλο θα συναντήσετε τη δωρικού ρυθμού και Ελληνιστικής εποχής Στοά, σε σχήμα Π, όπου βρίσκονταν τα δωμάτια που κοιμούνταν οι ασθενείς αλλά και οι κουρασμένοι επισκέπτες που έρχονταν από μακριά. Βέβαια, σήμερα δε σώζονται παρά μόνο τα θεμέλιά της. Καθώς η πίστη στους θεούς είχε μειωθεί, κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους, οι ιερείς των Ασκληπιείων αναγκάστηκαν να στραφούν στην άσκηση εμπειρικής θεραπευτικής τέχνης. Οι ασθενείς υποβάλλονταν σε δίαιτα, σωματικές ασκήσεις και λουτρά. Ανατολικά της Στοάς μπορείτε να θαυμάσετε ό,τι έχει απομείνει από τις τοιχογραφίες και τα ψηφιδωτά δάπεδα των **ρωμαϊκών λουτρών** (3^{ος} αιώνας μ.Χ.).

ρωμαϊκά λουτρά

Διασχίζοντας τον κεντρικό χώρο και φτάνοντας στη νότια πλευρά του 1^{ου} άνδρου, όπου δεν υπήρχαν κτίρια, θα σας τραβήξει την προσοχή ο αναλημματικός τοίχος, καθώς και οι **κόγχες** του που τοποθετούνταν τα **αναθήματα** των επισκεπτών, ως ένδειξη ευγνωμοσύνης και πίστης. Τα προσφερόμενα αναθήματα ήταν πήλινα αγγεία και αγαλμάτια, όπως επίσης και ομοιώματα μελών του ανθρώπινου σώματος που θεραπεύτηκαν με τη βοήθεια του Ασκληπιού. Στον ίδιο τοίχο υπήρχαν **ιαματικές κρήνες** και δεξαμενές νερού που ήταν απαραίτητο για τους ασθενείς. Ο ήχος του νερού που τρέχει ακόμη και σήμερα σε μία απ' αυτές σε γαληνεύει.

κόγχες

αναθήματα

Κόγχες (απ' τη ματιά των παιδιών)

Κρήνη (απ' τη ματιά των παιδιών)

Ο Κώος γιατρός Γάιος Στερτίνιος Ξενοφώντας φαίνεται να προσέφερε κάποτε ανάθημα προς τον Ασκληπιό, τον αυτοκράτορα Νέρωνα, την Υγεία και την Ηπιόνη, από ένα **ναῖσκο** με **ενεπίγραφη βάση αγάλματος**, στα δυτικά της σκάλας που οδηγεί στο δεύτερο άνδηρο. Τα Αποχωρητήρια βρίσκονται στα δυτικά της στοάς, γνωστά κι ως βεσπασιανές (1ος αι. μ.Χ.).

ναῖσκος

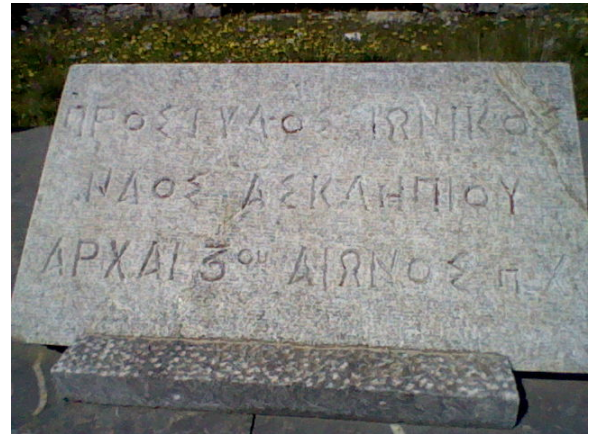
ενεπίγραφη βάση αγάλματος

2ο Άνδρηο

Τον αναλημματικό τοίχο του 1ου άνδρηου διακόπτουν τα 30 σκαλιά με 9 μέτρα μήκος και 0,25 εκατοστά ύψος το καθένα, που οδηγούν στο χώρο του 2ου άνδρηου με κτίσματα που εξυπηρετούσαν κυρίως τις λατρευτικές ανάγκες του ιερού. Το αρχαιότερο κτίσμα του ιερού (μέσα 4ου αι. μ.Χ.), που κατέχει και κεντρική θέση, είναι ο **βωμός**, όπου γίνονταν οι θυσίες προς το θεό Ασκληπιό, συνήθως κόκορα, το αγαπημένο του ζώο, πρόβατο, γουρούνι, βόδι ή ταύρο. Λέγεται ότι η γλυπτική του διακόσμηση ήταν έργο των γιών του γλύπτη της αρχαιότητας Πραξιτέλη, δυστυχώς όμως δε σώζεται σχεδόν τίποτα απ' αυτά σήμερα.

βωμός

Στα δυτικά του βωμού συναντάτε τον ιωνικού ρυθμού **ναό του Ασκληπιού** (3ος αι. π.Χ.). Σώζεται η βάση του λατρευτικού αγάλματος καθώς και ο λάκκος που από μαρτυρίες γνωρίζουμε πως ίσως ήταν χώρος φύλαξης θησαυρών.

Ιωνικός ναός Ασκληπιού
(απ' τη ματιά των παιδιών)

Ιωνικός ναός Ασκληπιού

Πίσω από το ναό βρισκόταν το δωρικό τετράστυλο **«εγκοιμητήριο»** ή **«άβατο»**, το μέρος δηλαδή όπου γινόταν η εγκοίμιση των ασθενών περιμένοντας να δουν στα όνειρά τους τον Ασκληπιό για να τους υποδείξει τη θεραπεία τους. Το πρωί έβγαιναν υγιείς και διέδιδαν τη φήμη του. Η άλλη εκδοχή είναι ότι οι ιερείς ερμήνευαν τα όνειρα των ασθενών εξηγώντας τους με τον τρόπο αυτό τα θεραπευτικά μέσα που τους είχε μεν υποδείξει στον ύπνο τους ο ίδιος ο Ασκληπιός.

Εγκοιμητήριο (στο βάθος)

Ανατολικά του βωμού σώζεται ένας **ρωμαϊκός περίπτερος ναός** κορινθιακού ρυθμού, που χρονολογείται τον 2ο αιώνα π.Χ. Ο ναός ήταν αφιερωμένος στη λατρεία του Απόλλωνα, πατέρα του Ασκληπιού και παλαιότερο κάτοχο του ιερού. Πιθανώς λόγω του περιορισμένου χώρου, η πρόσοψή του είναι πολύ κοντά και λοξά προς το βωμό. Αριστερά του ναού αυτού βρίσκονται τα ερείπια κτιρίου του 3ου αιώνα μ.Χ., το οποίο χρησίμευε πιθανώς ως λέσχη.

Ναός Απόλλωνα

Ναός Απόλλωνα (από μακριά)

3ο Άνδηρο

Ο Ασκληπιός υπήρξε αναμφίβολα ο πρώτος γιατρός του αρχαίου ελληνικού κόσμου. Γεννήθηκε στις Όχθες του Ληθαίου ποταμού, που διασχίζει την πόλη των Τρικάλων. Ο **μεγαλύτερος ναός του Ασκληπιού** βρίσκεται στο κέντρο του 3ου Άνδηρου. Για να φτάσετε εκεί, πρέπει να ανεβείτε από το δεύτερο Άνδηρο 62 σκαλοπάτια. Όταν φτάσετε, θα θαυμάσετε τον περίπτερο, Δωρικού ρυθμού, ναό του Ασκληπιού που δεν είναι πλέον όπως στα παλιά χρόνια, αφού οι Ιωαννίτες Ιππότες εκμεταλλεύτηκαν τα οικοδομικά υλικά του ναού...

ΜΕΓΑΛΟΣ ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ ΔΩΡΙΚΟΥ ΡΥΘΜΟΥ (α' μισό 2ου αι. π.Χ)

Στις αρχές του 13ου αιώνα, στον **πρόναο** του μεγάλου ναού του Ασκληπιού, θεμελιώθηκε η εκκλησία της Παναγιάς Τάρσου, από την οποία σώζεται σήμερα μόνο ένα **κιονόκρανο** που χρησίμευε ως Αγία Τράπεζα.

πρόναος μεγάλου ναού του Ασκληπιού

κιονόκρανο

Κάποτε περικλειόταν στην πίσω και τις πλάγιες πλευρές του από μακρές **στοές** δωρικού ρυθμού, σχήματος Π. Ήταν περίστυλες προς το εσωτερικό του ανδρήρου, με κλειστά δωμάτια στην πίσω πλευρά τους. Αυτές οι μακρές στοές, σε όλες σχεδόν τις πλευρές του ιερού, λειτουργούσαν αφενός ως οικοδομικά στοιχεία με σκοπό την οριοθέτηση και κυρίως την προβολή του ιερού στο χώρο, αφετέρου εξυπηρετούσαν τις αυξημένες ανάγκες του Ασκληπιείου σε χώρους προστασίας και διαμονής των προσκυνητών και ασθενών. Οι παλαιότερες ξύλινες στοές του 3ου ανδρήρου στα παλιά χρόνια αντικαταστάθηκαν με νέες από πέτρα και μάρμαρα. Το 3ο άνδηρο βρίσκεται στο ψηλότερο σημείο του Ασκληπιείου και έχει πολύ ωραία θέα....

Στοές (στο πίσω μέρος)

Συνεργάστηκαν οι ομάδες της Δ' τάξης:

Γενικές πληροφορίες: Ηλιάνα Μπάσια
Μελίνα Χατζηνικολάου
Αθηνά Ντίντα
Νίκος Νικολέττος
Λία Κονταντώνη
Αργίσι Νταβιντιάν

1° Άνδρo: Παναγιώτης Μίνγκo
Ελένη Θεολογίτη
Ιωάννα Μπέγια
Άννα-Μαρία Γκρηγκόριαν
Βασίλης Κρητικός

2° Άνδρo: Αντώνης Πόγιας
Σόφι Πιζάνια
Νικολέττα Κουμέντου
Βησσαρίος Πης
Χρήστος Τάχα

3° Άνδρo: Μιχαέλα Μπότσι
Ιωάννα Τόρι
Μάριος Ντίσιος
Αντρέας Χανδακάρος
Ερίσα Κολτσάκου

Η δασκάλα της τάξης: **Πουλή Αικατερίνη**

Βιβλιογραφία

Τα παιδιά βρήκαν πληροφορίες από το διαδίκτυο, από σχετικές ιστοσελίδες στο Google, αλλά και από εκπαιδευτικό πακέτο του προγράμματος Μελίνα-Εκπαίδευση και Πολιτισμός «Ες το ιερόν του Ασκληπιού», της Αλεξάνδρας Σφυροέρα.